

Bevisupptagning - Österrike

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Bevisbörda
  - 1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?
  - 1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?
  - 1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?
- 2 Bevisupptagning
  - 2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?
  - 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
  - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
  - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
  - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
  - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
  - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
- 3 Bevisvärdering
  - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
  - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Huvudprincipen är att alla parter måste uppge de påstådda sakförhållanden som motiverar deras begäran och lämna lämpliga bevis för dessa (se § 226.1 och § 239.1 i den österrikiska civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung – ZPO*)). Om sakläget förblir oklart (s.k. *non liquet*-situation) måste domstolen ändå fatta ett avgörande. Det är då bevisbördereglererna kommer in i bilden. Varje part bär bevisbördan för att alla faktiska förutsättningar föreligger enligt den rättsregel som den åberopar. I normalfallet måste käranden lägga fram de sakförhållanden som ligger till grund för dennes talan, medan svaranden måste lägga fram de

sakförhållanden som bevisar dennes invändningar. Därutöver bär käranden även bevisbördan för att villkoren för att inleda en rättegång är uppfyllda.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

De sakförhållanden som krävs för avgörandet måste bevisas, om de inte omfattas av bevislättnad. Det krävs inga bevis för erkända sakförhållanden (§ 266 och § 267 i ZPO), notoriska fakta (§ 269 i ZPO) eller legala presumtioner (§ 270 i ZPO).

Ett erkänt sakförhållande innebär att en part erkänner att motståndarens påstående är riktigt. Domstolen ska i princip betrakta alla erkända sakförhållanden som sanna och utan prövning lägga dem till grund för sin dom.

Ett notoriskt faktum är ett sakförhållande som är allmänt bekant (vilket innebär att ett stort antal personer känner till det eller att det när som helst utan svårighet kan konstateras på ett tillförlitligt sätt) eller känt för domstolen (vilket innebär att den berörda domstolen fått kunskap om det genom sitt eget arbete eller att det utan vidare kan konstateras vid en genomgång av handlingarna).

Domstolen ska på eget initiativ lägga notoriska fakta till grund för sin dom. Dessa behöver varken anföras eller bevisas.

En legal presumtion följer direkt av lagen och innebär att bevisbördan omvänds: Det är motparten till den part som gynnas av en legal presumtion som måste lägga fram bevis om motsatsen. Motparten måste bevisa att det förmodade sakförhållandet eller rättsläget inte förelåg i det aktuella fallet, trots den legala presumtionen.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Syftet med en rättegång är att övertyga domstolen om ett visst sakförhållande. I regel räcker det med "en hög grad av sannolikhet". Det är inte nödvändigt med "fullständig säkerhet" för att övertyga domaren.

Denna bevisgrad kan variera beroende på vad som står i lagen eller beroende på rättspraxis, vilket innebär att den "normala bevisgraden" kan höjas till "sannolikhet som gränsar till säkerhet" eller sänkas till "övervägande sannolikhet". I det sistnämnda fallet räcker det enligt ZPO med sannolikhetsbevisning eller intygande (§ 274 i ZPO) som bevis. S.k. *prima facie*-bevis leder också till en sänkning av den bevisgrad som krävs och har betydelse för hanteringen av bevisföringsproblem i mål som rör skadeersättning. Om det handlar om ett typiskt händelseförlopp som erfarenhetsmässigt visar på ett visst orsakssamband eller en skuld anses detta sakförhållande som bevisat på grundval av *prima facie*, även i konkreta fall.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisupptagningen kan ske på domstolens initiativ eller på begäran av en part. Vid förfaranden med s.k. ren utredningsplikt (då domstolen måste fastställa sakförhållandet *ex officio*) måste inte parterna lägga fram bevis. I standardförfaranden enligt ZPO kan domaren på eget initiativ ta upp alla bevis som kan förväntas bringa klarhet i viktiga sakförhållanden (§ 183 i ZPO). Domaren kan uppmana parterna att lägga fram skriftliga bevis, anordna syn på stället, begära sakkunnigutlåtande eller höra parterna. Framläggande av skriftliga bevis kan dock endast krävas om minst en av parterna har åberopat detta. Domstolen får inte ta upp skriftliga bevis eller höra vittnen om båda parterna motsätter sig detta. I alla andra fall sker bevisupptagningen på begäran av någon av parterna.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisupptagningen sker som regel vid den muntliga förhandlingen. Inom ramen för den s.k. "förberedande förhandlingen" (§ 258 i ZPO) utarbetar domstolen gemensamt tillsammans med parterna eller deras företrädare en tidsplan för rättegången som även omfattar en plan för bevisupptagningen. Vid behov kan man dock när som helst diskutera rättegångens fortsatta förlopp. När bevisupptagningen är avklarad diskuteras resultatet med parterna (§ 278 i ZPO). Bevisupptagningen ska i princip alltid ske direkt inför den domare som ska döma i målet. I fall som uttryckligen regleras i lag kan bevisupptagningen ske inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp. Parterna ska kallas till bevisupptagningen och har rätt att medverka på olika sätt, t.ex. rätt att fråga ut vittnen och sakkunniga. Bevisupptagningen sker alltid på domstolens initiativ och i princip även om parterna (trots kallelse) inte är närvarande.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

En begäran om bevisupptagning avslås om domstolen anser att den verkar ovidkommande (§ 275.1 i ZPO) eller om den gjordes med avsikt att förhåla ärendet (§ 178.2, § 179, § 275.2 i ZPO). Det finns dessutom en möjlighet att fastställa en tidsfrist för en bevisupptagning som sannolikt kommer att fördröja målet (§ 279.1 i ZPO). När denna frist löpt ut kan begäran om bevisupptagning avslås. En begäran kan även avslås om bevisupptagningen inte är nödvändig, t.ex. om domstolen redan är övertygad om ett visst sakförhållande eller om sakförhållandet inte måste bevisas, eller om det råder ett bevisupptagningsförbud. Vid bevisupptagning

som medför kostnader (t.ex. sakkunnigutlåtanden) begär man ett förskott från den som begär bevisupptagningen. Om detta inte betalas i tid kan beviset endast läggas fram om det inte leder till en fördröjning av målet.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I ZPO anges fem "klassiska" bevismedel: skriftliga bevis (§ 292–319), vittnesmål (§ 320–350), sakkunnigutlåtanden (§ 351–367), syn (§ 368–370) och hörande av parterna (§ 371–383). I princip kan alla källor tillåtas som bevismedel och klassas sedan utifrån deras utformning som ett av dessa fem bevismedel.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnena hörs enskilt utan att de vittnen som ska höras senare är närvarande. På så sätt förhindrar man att vittnena påverkar varandra med sina utsagor. Om vittnesutsagorna är motstridiga kan de ställas mot varandra. Vittnesutfrågningen inleds med några frågor i informationssyfte för att fastställa om det föreligger en eventuell vittnesoförmåga, om det finns skäl till att vittnet kan vägra lämna vittnesmål eller om det finns hinder för att avlägga ed. När vittnet har påmints om sin skyldighet att säga sanningen och upplysts om de straffrättsliga följderna av en falsk vittnesutsaga börjar det egentliga förhöret med att vittnet uppmanas att uppge sina personuppgifter. Därefter följer utfrågningen i själva sakfrågan. Parterna kan delta i vittnesförhöret och får med domstolens godkännande ställa frågor till vittnena. Domaren kan avvisa olämpliga frågor. I princip ska vittnena höras direkt av den domstol som kommer att meddela domen. Under vissa omständigheter kan vittnena dock höras inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp (§ 328 i ZPO).

Den sakkunnige är en "medhjälpare" till domstolen. Medan vittnen meddelar iakttagelser om sakförhållanden förmedlar den sakkunnige fackkunskaper som domstolen inte själv kan besitta. Sakkunnigutlåtande ska i princip lämnas direkt vid den domstol som kommer att meddela domen. Inhämtning av sakkunnigutlåtande kan även ske på domstolens eget initiativ utan inskränkning. Den sakkunnige är skyldig att förete en rapport och ett utlåtande. Ett muntligt utlåtande från en sakkunnig ska avgas i den muntliga förhandlingen. Skriftliga utlåtanden ska på begäran av en part kommenteras av den sakkunnige i den muntliga förhandlingen. Rapporter och utlåtanden ska motiveras. Privata expertutlåtanden gäller inte som sakkunnigutlåtanden i den mening som avses i ZPO. De har samma bevisvärde som privata skriftliga handlingar.

Ett rent skriftligt förfarande är inte tillåtet enligt österrikisk lag. Men eftersom det inte finns några inskränkningar vad gäller bevismedlen finns det en möjlighet att avlägga vittnesmål skriftligt. Ett sådant bevismedel ska dock klassas som ett skriftligt bevis och är underkastat domstolens fria bevisvärdering. Om domstolen anser att det är nödvändigt måste vittnet infinna sig i domstolen såvida inte båda parterna motsätter sig förhöret.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Principen om "fri bevisvärdering" gäller (§ 272 i ZPO). Bevisvärderingen är domarens prövning av bevisresultaten. Vid denna värdering är domaren inte bunden av några lagstadgade bevisregler utan ska efter egen personlig övertygelse bedöma om beviset är giltigt eller inte. Bevismedlen rangordnas inte. Skriftliga handlingar hänförs till begreppet skriftliga bevis om det inte rör sig om ett sakkunnigutlåtande. Inhemska offentliga handlingar förmodas vara äkta, dvs. de antas faktiskt härröra från den som anges som utfärdare. De utgör dessutom formella bevis för innehållets riktighet. Privata handlingar utgör, om de har undertecknats, formella bevis för att den nedtecknade utsagan härrör från den person som har undertecknat handlingen. Innehållets riktighet bedöms dock genom domstolens fria bevisvärdering.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Den österrikiska civilprocesslagen innehåller inga bestämmelser om obligatoriska bevismedel för att bevisa vissa sakförhållanden. Valet av bevismedel är även oberoende av hur högt kravet är.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Vittnen är skyldiga att infinna sig i domstol, avge vittnesmål och avlägga ed. Om ett vederbörligen kallat vittne utan giltig förklaring inte finner sig vid den muntliga förhandlingen kan domstolen utfärda ett bötesstraff. Om vittnet därefter återigen uteblir kan det hämtas med tvång. Om ett vittne vägrar att avlägga vittnesmål utan att ange en orsak till detta eller om orsaken är ovidkommande, kan ett vittnesmål tvingas fram. Ett falskt vittnesmål i domstol får straffrättsliga följder.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Om det finns skäl för vittnet att vägra vittna (§ 321 i ZPO) har vittnet rätt att

vägra svara på en eller några enstaka frågor. Det finns ingen rätt att fullständigt vägra att vittna. Exempel på sådana skäl är vanära, risk för straffrättsliga följder för vittnet eller för närstående personer till denne eller en omedelbar förmögenhetsrättslig skada för samma personkrets, statligt erkänd tystnadsplikt, tystnadsplikt för advokater, rättsliga intresseorganisationer eller frivilliga

yrkesföreningar på det arbetsrättsliga och socialrättsliga området som har rätt att sluta kollektivavtal, risk för avslöjande av yrkeshemligheter samt utövande av en rösträtt som är hemlig enligt lag. Domstolen måste upplysa vittnet om dessa skäl innan förhöret äger rum. Om vittnet vill utnyttja möjligheten att vägra att vittna måste han eller hon ange skälen till detta.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Det är domstolen som beslutar om ett vittne har rätt att vägra att vittna. Om ett vittne vägrar att vittna utan att ange något skäl till detta eller om domstolen inte anser att skälen är berättigade kan vittnet tvingas att avge vittnesmål (§ 354 i verkställighetsförordningen (*Exekutionsordning* – EO)). De tvångsmedel som kan komma i fråga är böter och i begränsad omfattning frihetsberövande. Vittnet ansvarar även för eventuella skador som denne orsakat parterna genom sin oberättigade vägran att vittna.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Personer som antingen inte har varit eller är i stånd att iakttä de sakförhållanden som ska bevisas eller som inte kan meddela sina iakttagelser räknas som oförmögna att vittna. Man talar här om "absolut" fysisk oförmåga att vittna (§ 320 punkt 1 i ZPO). När det gäller omyndiga eller mentalt handikappade personer måste man dock avgöra i det enskilda fallet om personen i fråga kan höras som vittne eller inte. Dessutom finns det tre fall av "relativ" oförmåga att vittna (§ 320 punkterna 2–4 i ZPO): Präster får inte höras om sådant som de har anförtrots under bikt eller som omfattas av deras tystnadsplikt, statsjästemän får inte höras om sådant som faller inom ramen för deras tystnadsplikt om de inte har befriats från denna, och medlare får inte höras om sådant som de har anförtrots eller på annat sätt fått kännedom om under vissa förfaranden.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domstolen ska ställa lämpliga frågor till vittnena om de sakförhållanden som ska bevisas genom deras utsagor och om de omständigheter som ligger till grund för deras kunskaper. Parterna kan delta i vittnesförhöret och får med domstolens godkännande ställa frågor för att förtydliga eller komplettera utsagan. Domaren kan avvisa olämpliga frågor. Vittnesutsagans viktigaste innehåll och vid behov även dess ordalydelse ska protokollföras. Video- och ljudupptagningsapparater ses i regel som föremål för syn. Bevisföring genom syn sker genom att domstolen gör en omedelbar iakttagelse med sinnena av sakernas egenskaper eller tillstånd. På grund av bevisupptagningens princip om materiell omedelbarhet är sådana bevismedel endast tillåtna om det inte finns några omedelbara bevismedel, som t.ex. ett vittne. Det är generellt sett möjligt att hålla ett vittnesförhör genom användande av videoteknik. Ett sådant ska ske med beaktande av rättsekonomin i stället för hållandet av ett vittnesförhör inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp Sedan 2011 är samtliga domstolar utrustade med videokonferensanläggningar.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om en part strider mot en avtalsmässig skyldighet, en privaträttslig föreskrift eller mot god sed vid framskaffandet av bevismedlet kan domstolen ta upp bevisningen och bedöma den, men parten kan bli skadeståndsskyldig. Om en part vid framskaffandet av bevismedlet överträder en straffrättslig föreskrift som skyddar de grundläggande fri- och rättigheterna enligt författningen (t.ex. kroppsskada, kidnappning, påtryckningar för att tvinga fram en vittnesutsaga), är bevismedlet inte tillåtet och får inte tas upp av domstolen. Om det är oklart om det har begåtts någon straffbar handling kan domstolen avbryta tvistemålet tills att brottmålet har avslutats. Om den straffbara handling som har begåtts för att skaffa fram bevismedlet inte innebär en överträdelse av de grundläggande fri- och rättigheterna enligt författningen blir den bevisförande parten visserligen straffrättsligt ansvarig men bevismedlet får tas upp till prövning. Bevismedel som har skaffats fram på olagligt sätt är endast otillåtna om de har inverkat på domstolens skyldighet att söka sanningen och därmed har skadat garantin för att domen är sann och riktig.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Hörande av parterna är också ett bevismedel. Liksom vittnen har parterna en skyldighet att infinna sig, avge utsaga och avlägga ed. Parterna kan dock varken tvingas till att infinna sig i domstolen eller avge utsaga. Om en part utan skäl låter bli att infinna sig eller avge utsaga ska domstolen bedöma detta genom att beakta alla bakomliggande omständigheter. Endast i mål om föräldransvar eller äktenskapsmål kan man tillgripa tvångsmedel för att få parterna att infinna sig i domstolen. Till skillnad från ett vittne kan en part som inte uppfyller sin sanningsplikt inte drabbas av straffrättsliga följder, om det inte handlar om en falsk utsaga under ed. Domstolen kan på eget initiativ anordna förhör av parterna.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det

europiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 02/06/2018